

<http://www.kav-lahinuch.co.il/?CategoryID=671&ArticleID=7750>

חזון חינוכי ומעש

רמי הוכמן¹

החזון (Vision) הנו הצהרה מערכתית של נותן השירות על מחויבויותיו ללקוחותיו, בבחינת האידיאל ומשאת הנפש של העומדים בראש הארגון, או לחלופין "כוכב הצפון" שלפיו מנווטת המערכת. הוא היעד העיקרי, שלשמו קיים הארגון, והפילוסופיה המנחה את פעילותם של כלל אנשיו (שפת האיכות, 1995).

לא מקרי הוא שמילותיו הנרדפות של חזון הינן: דמיון, התנבאות, חזית, חיזוי, חזון, חלום, מחזה, מעוף, מראה, משא, נביאה, ניבוי, נחוש, ראיית הנולד, ראיית העתיד, תמונה (אביניון 2000).

ראשיתו של החזון בחלום. הניסיון מלמדנו כי מי שידע לחלום, ידע גם להגשים וכי השילוב של חלום ונחישות להגשימו, עשויים להניב תוצאות.

את החזון הוגה המנהיג. עליו להיות קשוב לכפיפיו ורגיש לצורכיהם ולמאפייני הקהילה. בהתוויית החזון עליו לשתף את הצוות, זה, חייב להזדהות עם החזון ולתמוך בו.

¹ רמי הוכמן הינו יועץ אסטרטגי לחינוך ולרווחה. במקביל הוא מלמד בבית-הספר לחינוך במחלקה להכשרת מורים לבתי-הספר העל-יסודיים באוניברסיטה העברית בירושלים. בשש עשרה השנים האחרונות שימש כ: ראש אגף החינוך והרווחה בעיריית הרצליה, סמנכ"ל וראש מינהל החינוך, התרבות והספורט בעיריית חולון, ומנהל מינהל החינוך, התרבות והספורט בעיריית תל-אביב-יפו.

על החזון לספק משמעות, להיות **חיובי ומעורר השראה**, רחב ידיים, מאפשר גדילה וצמיחה ולעורר מוטיבציה. עליו להיות קליט ומובן לאנשי המקצוע ולקהל הרחב ושווה את המאמץ המושקע בישומו. אין להסתפק ביעדים צנועים המהווים בבואה של העדר שאיפות וחוסר אמונה ביכולת. הצבת רף גבוה של ציפיות מתוך ראייה מפוקחת ובוגרת, היא חלק ממאפייני מציב החזון. זאת תוך שאיפה בלתי מתפשרת לפסגות ולהישגים וקביעת אתגרים חדשים ללא הרף.

החזון חייב להיות מקיף ומפורט. עליו לענות על השאלות: כיצד, מתי, מדוע ואיך, ולהיות מפורט דיו, על-מנת שכל איש בקהילת החזון יוכל למצוא בו את מקומו, להשתתף בישומו ולתרום למאמץ הכולל.

החזון המוצע למערכת החינוך בישראל הנו:
מערכת חינוך, תרבות, קהילה, פנאי וספורט מובילה ברמה בין-לאומית בדמות בוגריה, בהישגיה המוכחים, במגוון אפשרויותיה, בגישתה האיכותית והשירותית ובחתימה מתמדת למצוינות.

כיוון שהאדם הוא **מכלול מורכב** של הוויות, תפקידים ותפקודים, על מערכת החינוך להיות כוללת ולראות את **החינוך במובנו הרחב** הכולל גם תרבות ופנאי, קהילה וספורט, עשרים וארבע שעות ביממה.

על **ההובלה** לבוא לידי ביטוי בקביעת סדר יום מקצועי, ביוזמות ובחידושים ולזכות בהכרה של שותפי העשייה, בארץ ומחוצה לה. בעידן הגלובליזציה אין משמעות להובלה אם איננה ברמה בין-לאומית.

על מערכת החינוך להכשיר את בוגריה להתמודדות בעולם דינאמי ומשתנה תדיר. עליה לשים דגש על **איכות תוצרים** ומחובתה לספק **מגוון אפשרויות** ללקוחותיה. **מצוינות** בכל תחומי העשייה- תמיד, תהיה קו ההיכר של התרבות הארגונית. תקנון ומדידה, שקיפות, למידה ארגונית ופעולות מתקנות יהיו אבן יסוד למערכת שמבחנה היה ויהיה **הישגים מוכחים**.

הגדרת **דמותם של המהנדס** ושל **הבוגר** של המערכת הכרחית לתכנון מערכת איכותית. מהגדרה זו ייגזרו כיוונים ומגמות, תכנים ומסגרות.

דמות המחנך ודמות בוגרי החינוך המוצעת למערכת החינוך בישראל הנה :
בני-אדם, אזרחי המדינה היהודית-דמוקרטית, מעורבים ומשפיעים בחברה הישראלית, מכירים את מורשתם ואת מורשת זולתם ומשתלבים בעולם.

מרכיבי דמות המחנך ודמות הבוגר העתידיים יכללו **רגישות, תובנות וכישורים חברתיים**. זאת מתוך הנחה כי רק מחנך שניחן בתכונות שלעיל, ישכיל להנחילן לתלמידיו.
על **מחנכי מערכת החינוך ועל בוגריה להיות בני-אדם** בעלי נשמה יתרה היודעים לקבל ולכבד כל מי שנברא בצלם ללא הבדל דת, גזע, מין או לאום, לרבות הזר והשונה.
כ**אזרחי המדינה היהודית-דמוקרטית עליהם להיות מעורבים ומשפיעים בחברה הישראלית**, מי שמכירים בייחודיות מדינת ישראל כמדינה יהודית ודמוקרטית על המורכבות, הקשיים והאתגרים שהגדרה זו מציבה, רוצים לפעול כאזרחים פעילים המשפיעים ומושפעים, ולפיכך רוצים להיות שותפים בהתוויית הכיוון והדרך.
עליהם **להכיר את מורשתם ואת מורשת זולתם**. כך לגבי מורשתנו וכך לגבי מורשת שכנינו.

על **מחנכי מערכת החינוך ובוגריה להיות מאופיינים** בסקרנות, בגישה יצירתית להתמודדות עם אתגרים, בגמישות, בפתיחות, בחדשנות, בראייה רחבת ממד, בהשקפת עולם ערכית, בזהות אישית וקיבוצית איתנה, ברגישות בין-אישית, ביכולת הבחנה בין עיקר לטפל ובכלים ובמיומנויות לאתר ידע נחוץ ולעשות בו שימוש.

שלהי שנת הלימודים, מהווים תקופה מתאימה לחשבון נפש במערכות- החינוך, על מרכיביהן השונים: המחוזות של משרד- החינוך והפיקוח, הרשויות המקומיות, מינהלי/ אגפי/ מחלקות החינוך, ומוסדות החינוך, התרבות ותרבות הפנאי.

זוהי התקופה לבדוק :

- האומנם יש לנו חזון (רשותי/ מחוזי/ מוסדי)? האם הצוות והקהילה חשים כי הם חלק ממנו? אם יש לנו חזון, האם עודנו עונה לצרכים? האם הוא חיובי ומעורר השראה, מקיף ומפורט?
- האם התווינו את דמות הבוגר והמחנך העתידיים?
- האם גזרנו מהחזון ומדמות הבוגר והמחנך העתידיים דגשים רב- שנתיים למערכת החינוך ולמוסדות החינוך?
- האם הכנו תכנית עבודה רב שנתית המתייחסות לחזון, לדמות הבוגר והמחנך העתידיים ולדגשים הרב שנתיים?

- האם תכנית העבודה מפורטת דייה וכוללת לפחות: יעדים, פעולות לביצוע, נתונים/תנאים נדרשים, שותפים לביצוע, גורמים אחראיים, מדדי הצלחה, לוחות זמנים, תקציב...?

הערכות מתאימה לשנת הלימודים הבאה תוך יצירת חזון, הגדרת דמות הבוגר והמחנך העתידיים וקביעת דגשים רב שנתיים למערכות- החינוך והרווחה כנגזרת, עשויים להבטיח התחדשות תוכנית וארגונית, פריצות דרך מקצועיות ושותפות תושבים בעיצוב חייהם.

תהליך חשיבה מקיף ומובנה על סמך חזון מקיף ומעורר השראה יאפשר:

- לבחון המבנה הארגוני ולשנותו בהתאם לצורך
- להתחדש מבחינה ארגונית ובנושאי התוכן, שיביאו לפריצות דרך מקצועיות
- להבנות תהליך של פיתוח עובדים ומנהלים
- לשפר תפוקות (לדוגמה: הורדת רמת האלימות, מניעת נשירה (גלויה וסמויה) ושיפור הישגים).
- לעודד חשיבה משותפת על תהליכים, על מבנים ארגוניים ועל כיוונים עתידיים.

חשיבה מערכתית שכזו, תאפשר להכשיר מנהלים בעלי יכולת להנהיג, להוביל, לסחוף, להניע ולחבר בין כל השותפים לעשייה, לגבש חזון ישובי ומוסדי ולהבטיח יישומו באמצעות תכניות עבודה מגובות לוחות זמנים, ותקציב. כך יתאפשר גם פיתוח מנהיגות מקומית העשויה להוביל את הישוב להישגים בתחום החינוך. דבר זה עשוי להבטיח תפקוד יעיל יותר של המערכת היישובית ולשפר התפוקות בכל תחומי העשייה, לרווחת התושבים.

מיצוי פוטנציאל הישוב, שיפור הישגים, העלאת תחושת גאווה והשתייכות והגדלת מעורבות התושבים במתרחש בישוב, הוא האתגר החינוכי של כולנו. בעבודה נכונה ובהכוונה מקצועית מתאימה, הוא יהיה בהישג ידינו.

אם נרצה, אין זו אגדה!